

OSLUŠKIVANJE SRCA

JAN-FILIP ZENDKER

Prevela
Irena Lea Janković

■ Laguna ■

Naslov originala

Jan-Philipp Sendker
DAS HERZENHÖREN

Copyright © 2002 by Karl Blessing Verlag, a division of
Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany
Translation Copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

Posvećeno
Ani, Florentini i Jonatanu
i
sećanju na
Vivijen Vong (1969–2000)

PRVI DEO

1

Odmah sam primetila njegove oči. Duboko usađene u očne duplje kao da nisu dozvoljavale da ih se oslobodim. Ostali gosti čajdžinice posmatrali su me sa manje ili više zanimanja, ali on beše uporan. Kao da sam čudovišno stvorenje koje je ugledao prvi put. Nisam mu mogla odrediti godine. Izborano lice odavalo je utisak šezdesetogodišnjaka, možda sedamdesetogodišnjaka. Nosio je belu košulju, zeleni lonđi i gumene sandale. Namerno sam skrenula pogled praveći se da razgledam čajdžinicu, drvenu kolibu s nekoliko stolova i klupica postavljenih na suvoj, prašnjavoj zemlji. Na jednom zidu visili su listovi starog kalendara s likovima mladih žena. U suknjama koje su dosezale do poda, bluzama dugih rukava, zakopčanim do grla, i ozbiljnih lica, podsećale su na stare, rukom bojene fotografije ćerki iz dobrih kuća, s kraja devetnaestog i početka dvadesetog veka, kakve sam viđala na buvljoj pijaci u Njujorku. Na drugom zidu nalazila se staklena vitrina sa keksom i pirinčanim kolačima na koje je sletalo na desetine muva. U produžetku je bila plinska plotna na kojoj je u zarđalom kotlu vrela voda za čaj. U uglu su naređane drvene gajbice s narandžasto obojenom limunadom. Još nikada nisam sedela u ovako bednoj rupi.

Bilo je nepodnošljivo toplo. Slivao mi se znoj niz slepoočnice i dalje niz vrat. Lepile su mi se farmerke uz telo. Starac najednom ustade i krenu prema meni. „Oprostite, mlada damo, što vam se obraćam“, rekao je sedajući za moj sto. „Znam, vrlo je nepristojno. Ne poznajemo se. Zapravo, vi mene ne poznajete. Zovem se U Ba i mnogo sam čuo o

vama. To me ne opravdava i ne umanjuje moju nepristojnost. Pretpostavljam da vam je nelagodno što vam se neznamac obraća u čajdžinici u nepoznatom gradu. Razumem vas. Ali želim, to jest moram vas nešto pitati. Suviše sam dugo čekao da mi se pruži prilika. Ne mogu sada jednostavno sedeti kraj vas i ćutati.

Čekam vas dugo, tačnije rečeno, već četiri godine. Išao sam često glavnom ulicom, po podne, u vreme kada stiže autobus dovozeći malobrojne, zalutale turiste. Ponekad, kada bi mi se ukazala prilika, a to nije bilo često, odlazio sam na naš mali aerodrom u vreme kada sleće avion iz glavnog grada.

Trebalo vam je dugo da se odlučite da dođete.

Ne zameram vam. Ne shvatite me pogrešno. Star sam i ne znam koliko mi je još ostalo. U našoj zemlji ljudi brzo stare i rano umiru. Moj život se lagano bliži kraju, a ja bih prethodno da ispričam priču, namenjenu upravo vama.

Smejete se. Smatrate da sam izlapeo, malo lud ili prilično uvrnut. Imate na to pravo. Ali, molim vas, nemojte otići za drugi sto. Znam da vama sve ovo zvuči neverovatno i da moj izgled ne uliva poverenje. Želeo bih da su moji zubi sjajni i beli kao vaši, a ne smeđe krhotine kojima više ne mogu ni da žvaćem kako treba. Ruina od vilice. Koža mi je uvela i mlitava. Visi na rukama kao da sam je okačio da se suši. Kažu – imam zadah iz usta. Noge su mi prljave i ogrubele od dugogodišnjeg hodanja u jeftinim sandalama. Košulja, nekada bela, već odavno treba da je na đubrištu. Verujte, bio bih uredniji, ali vidite u kakvom je stanju naša zemlja. Sramotno. Svestan sam toga, ali ne mogu ništa da učinim. Trebale su mi godine da shvatim da ne mogu ništa promeniti. Ne dozvolite da vas moj izgled zavara. Nemojte da tumačite moju ravnodušnost kao nezainteresovanost ili razočaranje. To je daleko od mene, draga moja.

Brbljam, mada primećujem da već gubite strpljenje. Molim vas obratite pažnju na ono što govorim. Niko vas ne čeka. Da li sam u pravu? Došli ste sami, kao što sam i očekivao. Molim vas za samo nekoliko trenutaka pažnje. Džulija, ostanite još samo malo.

Začudeni ste? Vaše predivne smeđe oči deluju još krupnije. Prvi put ste me stvarno pogledali. Preplašeni ste. Pitate se, sigurno, kako znam vaše ime, mada se do sada nikada nismo sreli i vi ste prvi put gost u našoj zemlji. Je li to slučajnost? Razmišljate da li sam možda video oznaku s imenom na vašoj jakni ili malom rancu? Nisam, verujte. Znam vaše ime kao što znam dan i čas vašeg rođenja. Znam sve o maloj Džul, koja je najviše volela da sluša očeve priče. Mogu sada ispričati najomiljeniju bajku male Džul. O princu, princezi i krokodilu.

Džulija Vin. Rođena 28. avgusta 1968. godine u Njujorku. Majka Amerikanka. Otac Burmanac. Vaše prezime je deo moje istorije, mog života, od kada sam pre pedeset i pet godina otpuzao iz majčinog krila. Poslednje četiri godine nije bilo dana da nisam mislio na vas. Sve ću vam objasniti kasnije, ali vas molim da mi prvo odgovorite na jedno pitanje. Verujete li u ljubav?

Smejete se? Veoma ste lepi. Ozbiljno mislim, Džulija, verujete li u ljubav?

Naravno, ne govorim o strasti koja nam deluje kao da nikada neće prestati. Tada izgovaramo reči i radimo štošta zbog čega se kajemo kasnije. Žao nam je što smo mislili kako nećemo moći da živimo bez neke osobe, što smo drhtali pri pomisli da je možemo izgubiti. Takva osećanja nas ne obogaćuju već osiromašuju. Želimo da posedujemo i čvrsto držimo nešto što ne možemo. Ne govorim ni o telesnoj ljubavi. Niti o samozaljubljenima, parazitima koji ne vole nikoga.

Govorim o ljubavi koja slepima daruje vid. Ljubavi jačoj od straha, koja čini smisao života, jača nas i ne poznaje granice. Govorim o pobedi nad samoživošću i smrću.

Odmahujete glavom? Ne verujete u to? Zaista ne shvatate o čemu govorim? Ne iznenađuje me. Tako sam mislio i ja dok nisam sreo vašeg oca. Razumećete tek kada vam ispričam priču koju nosim u sebi samo za vas već četiri godine. Molim vas za samo malo strpljenja. Kasno je već i sigurno ste umorni od dugog puta. Ujedno, moram i ja otići. Zamolio bih vas za razumevanje, rado bih se sada povukao. Ako vam odgovara, možemo se naći sutra, u isto vreme i za istim stolom. Samo da napomenem. Upravo u ovoj čajdžinici upoznao sam vašeg oca. Sedeo je na klupici na kojoj sedite vi. Počeo je priču. Moram priznati, slušao sam ga začuđen, s nevericom i potpuno zbunjen. Nisam nikada čuo da neko govori tako. Mogu li reći imati krila? Mogu li leteti nežno kao leptir? Ili nas odneti u drugi svet? Prodrmati nas poput zemljotresa? Mogu li zaviriti u najskrivenije delove duše? Ne znam da li same reči to mogu. Ali nošene ljudskim glasom, sigurno. Vaš otac je tog dana imao glas koji dobijemo jednom ili nijednom u životu. Njegov govor bio je nalik pesmi. Mada je šaputao, sama boja glasa bila je dovoljna da izmami suze svima koji su sedeli u čajdžinici. Rečenice su se pretapale u priču. Priča je postajala život, snažan i čaroban. Nakon toga, postao sam vernik poput vašeg oca.

‘Nisam pobožan, ali ljubav, U Ba, ljubav je jedina moć u koju zaista verujem.’ To su reči vašeg oca.“

U Ba me je gledao i polako ustajao. Ukrstio je ruke na grudima ne sklapajući ih, blago se naklonio i lakim korakom napustio čajdžinicu.

Pratila sam ga pogledom dok nije nestao u uličnom metežu.

Htela sam da mu doviknem da ne verujem ni u kakvu moć koja slepima daje vid, niti u čuda i magiju. Život je kratak, suviše kratak da bismo ga traćili na lažne predstave. Uživam u životu, takvom kakav jeste, bez ikakvih iluzija. Da li verujem u ljubav? Kao da je ljubav religija u koju se veruje ili ne. Kao osamnaestogodišnjakinja snevala sam o princu koji će doći da me spase i oslobodi. Kada je došao, morala sam naučiti da prinčevi postoje samo u bajkama i da ljubav zaslepljuje. Želela sam doviknuti da ne verujem ni u kakvu moć koja je jača od straha, niti u pobedu nad smrću.

Umesto toga, sedela sam snuždeno. Čula sam i dalje njegov blag i melodičan glas, sličan očevom. U glavi su neprestano odjekivale njegove reči.

Ostanite još malo sa mnom, Džulija, Džulija, Džulija...

Verujete li u ljubav, u ljubav...

Reči vašeg oca, vašeg oca...

Imala sam glavobolju i osećala sam se iscrpljeno kao posle noćne more koja ne prestaje da me muči. Oko mene su zujale muve i sletale mi na kosu, čelo i ruke. Nisam smogla snage da ih oteram. Sto na kome su ležala tri sasušena keksa bio je ulepljen žutim šećerom.

Želela sam da otpijem gutljaj čaja. Bio je hladan. Ruke su mi drhtale. Iako sam obuhvatila čašu čvrsto, osetila sam kako klizi. Začuo se prasak razbijenog stakla i pogledi svih gostiju bili su uprti u mene. Kao da sam htela čašom da udarim o staklenu vitrinu. Zašto sam tako dugo slušala neznanca? Trebalo je da ga zamolim da učuti. Da mu jasno dam do znanja da me ostavi na miru. Da ustanem. Nešto me je zadržavalo. Kada sam htela da se premestim, izgovorio je: Džulija, Džulija Vin.

Ne sećam se da sam se ikada tako uplašila kada je neko izgovarao moje ime. Srce mi je snažno lupalo. Odakle poznaje moga oca? Zna li možda da li je još živ i gde se krije?

2

Kelner nije hteo da uzme novac.

„Vi ste U Baova prijateljica. Njegovi prijatelji su naši gosti“, reče uz blag naklon.

Ipak, izvadila sam novčanicu. Bila je prljava i pohabana. Gadila mi se. Gurnula sam je ispod tanjira sa keksom. Kelner je raspremio sto ne dotičući je. Skrenula sam mu pažnju na novac, ali on se samo nasmejao.

Da nije bilo nedovoljno, ili je novčanica suviše prljava? Stavila sam vredniju i čistiju. Smešio se i naklonio, ali novac nije ni dirnuo.

Napolju još beše vrućina koja parališe. Stajala sam ispred čajdžinice nesposobna da koraknem. Peklo me je sunce, a oči su me bolele od prejake svetlosti. Stavila sam bejzbol kapu i spustila obod. Ulica je puna sveta, a ipak je vladala neobična tišina. Posle kraćeg vremena shvatila sam da nedostaju zvuci motora. Ljudi su išli peške ili su vozili bicikle. Na raskrsnici su stajale tri kočije i jedna zaprega. Stari poluteretni automobili japanske proizvodnje bili su retka i jedina motorna vozila. Ovi rasklimatani i zarđali kamioneti jedva su se kretali natovareni ogromnim pletenim korpama i džakovima za koje su se čvrsto držali mladići. Ulica je oivičena, celom dužinom, prizemnim drvenim barakama sa krovovima od

talasastog lima. Nalik čatrljama iz Afrike i Južne Amerike koje sam viđala na televiziji. Radnje, robne kuće površine od deset kvadratnih metara, nudile su sve. Od pirinča, kikirikija, brašna, šampona do koka-kole i piva. Roba beše nabacana. Nije postojao nikakav red. Osim možda jednog, koji me je vrlo začudio.

Svaka druga radnja izgledala je kao čajdžinica ispred koje su sedeli ljudi na drvenim klupicama, a na glavama su im bile obmotane crvene i zelene tkanine. Njima je taj ukras uobičajen kao meni tamnoplava bejzbol kapa s oznakom *Njujork Jenki*. Umesto pantalona muškarci su nosili nešto nalik na suknju. Pušili su dugačke zelene cigare.

Ispred mene stajalo je nekoliko žena. Na obrazima, čelu i nosu bila im je razmazana neka žuta krema i izgledale su kao Indijanke s ratničkim bojama. Svaka je pušila smrdljivu zelenu cigaru.

Bila sam za glavu viša od svih, uključujući i muškarce. Ovde su ljudi vitki, ali ne deluju mršavo. Hodaju lako i elegantno, baš kao i moj otac, kome sam se uvek divila zbog toga. U poređenju s njima osećala sam se debela i troma sa svojih šezdeset kilograma i sto sedamdeset šest centimetara.

Najteže sam podnosila ženske poglede.

Nisu me tek površno posmatrale već su me gledale pravo u oči i smejele se. Takav smeh do sada nisam poznavala.

Kako smeh može da bude preteći.

Ostali bi klimnuli u znak pozdrava. Da li me poznaju? Jesu li su svi očekivali moj dolazak, kao U Ba? Nisam htela da ih gledam, jer nisam znala kako da otpozdravim. Spuštala sam se glavnom ulicom što sam brže mogla, pogleda uperenog u daleku zamišljenu tačku.

Nedostajale su mi galama i buka vozila u Njujorku. Ozbiljna i odsutna lica prolaznika, koji hodaju ulicom ne